

Студент 3 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Анотація. Проаналізовано ефективність прийняття управлінських рішень на підприємстві. Визначено методи вдосконалення цього процесу. Розкрито проблему підвищення рівня ефективності прийняття управлінських рішень, аналіз існуючого характеру, структури та механізмів прийняття управлінських рішень, систему зв'язків, що забезпечують визначеність та послідовність управлінських рішень.

Аннотация. Проанализирована эффективность принятия управленческих решений на предприятии. Определены методы усовершенствования этого процесса. Раскрыты проблемы повышения уровня эффективности принятия управленческих решений, система связей, обеспечивающих определенность и последовательность управленческих решений.

Annotation. This article examines the effectiveness of decision-making at an enterprise. The process improvement techniques are identified. Improving the decision-making, efficiency analysis of the current character, structure and mechanisms of decision-making, communication system that provides certainty and consistency of management decisions are elicited.

Ключові слова: управлінське рішення, ефективність управлінських рішень, раціональність, ірраціональність, удосконалення.

Прийняття рішень – складова частина будь-якої управлінської функції. Необхідність ухвалення рішення пронизує все, що робить керівник, формуючи цілі і процес їх досягнення. Тому розуміння природи прийняття рішень надзвичайно важливо для всіх, хто хоче процвітати в мистецтві керування. Вдосконалення знань та вивчення процесу прийняття управлінських рішень на підприємстві робить вивчення цієї теми актуальним та необхідним для становлення повноцінного менеджера. Важливість управлінських рішень та й самої функції їх прийняття у процесі управління зумовлена тим, що їх ухвалення, по-перше, чітко простежується як умова виконання всіх інших функцій; по-друге, є безпосереднім продуктом діяльності керівників усіх рівнів управління; по-третє, є одним із важливих засобів формування соціальних інтересів; по-четверте, виступає однією з форм реалізації соціальних інтересів [1, с. 56–59].

Проблему ефективності процесу прийняття управлінських рішень розглядають чимало різних вітчизняних та зарубіжних авторів. Деякі автори у своїх роботах розглядають стилі прийняття управлінських рішень і залежність ефективності цих рішень від певного стилю [2, с. 406; 3, с. 139].

Метою цієї статті є вивчення методів та моделей прийняття управлінських рішень в умовах економіки України, а також удосконалення процесу прийняття таких рішень на підприємствах, та розуміння того, що ефективне прийняття рішень необхідно для виконання управлінських функцій.

Під управлінським рішенням автор розуміє процес вироблення та реалізації раціонального варіанта вирішення проблеми чи виконання завдання або як фіксований правовий акт (нормативний чи індивідуальний). Усі стадії управлінського рішення взаємопов'язані й однаковою мірою важливі як для теорії, так і для практики управління [4, с. 556].

Управлінське рішення можна розглядати як вид діяльності, яка відбувається у керівній підсистемі і тісно пов'язана з підготовкою, вибором та прийняттям певних варіантів дій, тобто це вид роботи в самому апараті управління, певний етап процесу управління. Також управлінське рішення можна визначити як певні дії керівної системи щодо керованої [3, с. 142].

Основними факторами, що впливають на якість управлінського рішення, є: застосування до системи менеджменту наукових підходів і принципів, методів моделювання, автоматизація керування, мотивація якісного рішення та ін. Звичайно в прийнятті будь-якого рішення присутні в різному ступені три моменти: інтуїція, судження і раціональність.

Рішення може бути ефективним, якщо воно всебічно та науково обґрунтоване, коли під час його підготовки передбачаються, враховуються та прогножуються всі наслідки і результати та будь-який перебіг подій.

Суб'єктивістські рішення приймаються на основі власного бачення подій та суб'єктивістського ставлення до них, тобто без ретельного аналізу ситуації для прийняття управлінського рішення, яка реально існує [5, с. 26].

Моделі прийняття рішень, що побудовані на раціональності, стверджують, що для того, щоб зрозуміти реальний світ рішень, потрібно розглянути, якою мірою рішення стало результатом раціональних процесів.

Організаційними, правовими, психолого-педагогічними заходами необхідно домагатися безкомпромісного подолання суб'єктивістських, апаратно-бюрократичних бар'єрів, які роз'єднують науку і практику. Тепер вже очевидно, що не стільки наука "відірвалася" від практики – відома сентенція некомпетентних та інертних управлінців, – скільки практика відстає від науки [6, с. 159].

Рішення ефективно тоді, коли воно повноважне та владне, тобто впливає із обсягу тих повноважень, якими наділений суб'єкт управління. Дотримання цієї вимоги надає рішенням сили, яка здатна впливати на суб'єкт

Рішення можна вважати ефективним, якщо суб'єкт прийняття є компетентним та високо професіональним, тобто відповідно є тією особою (або органом), котра має право приймати саме такі рішення.

Велике значення має умова своєчасності рішення. Правильне та обґрунтоване рішення, але прийняте із запізненням, рівнозначне помилці. Тому тут на перший план виступає вимога оперативності прийняття рішень, гнучкої реакції на змінювані події [2, с. 211–213].

Факт актуальності рішення якоюсь мірою пов'язаний із своєчасністю рішення. Тому, коли виникає багато проблем, які потрібно вирішити, необхідно враховувати, чи були вони оцінені за ступенем актуальності і чи приймалися щодо них рішення в порядку їх важливості. У цьому разі особливою вимогою є адекватність інформації, тому що будь-які її зміни на попередньому етапі до підготовки прийняття управлінського рішення переносяться потім на саме рішення.

Рішення ефективне, якщо воно вичерпне; тобто вирішує проблему повністю або на тривалий термін. На практиці часто зустрічаються рішення, які приймаються ніби у відповідь на ситуацію, що склалася, але не усувають її до кінця. Повторні рішення з одного і того ж питання потребують великих затрат сил, енергії, часу, послаблюють виконавську дисципліну працівників органів внутрішніх справ.

Рішення ефективне, якщо воно має за мету суспільну мотивацію та інтереси справи. Співробітники повинні знати, якими мотивами керувався керівник, приймаючи те чи інше рішення і які цілі будуть досягнуті в результаті його виконання. Це одна із головних умов ефективності управлінського рішення [7, с. 112].

Прийняття рішення – це, по суті, вибір із кількох можливих рішень даної проблеми. Керівник повинен ураховувати, що в практичній, реальній дійсності рідко виникає можливість здійснення лише одного варіанта, який має явну і значну перевагу перед іншими. Приймаючи остаточне рішення, необхідно передбачити також можливість лише часткового успіху чи поразки прийнятого рішення, а тому рекомендується заздалегідь запланувати допоміжні (резервні) заходи [8, с. 356].

Удосконалювання процесу прийняття управлінських рішень і відповідно підвищення якості прийнятих рішень досягається за рахунок використання наукового підходу, моделей і методів прийняття рішень. Модель є представленням системи чи ідеї об'єкта. Керівнику необхідно використовувати моделі через складність організацій, неможливості проводити експерименти в реальному світі, необхідності передбачати майбутнє. Основні типи моделей: фізичні, аналогові та математичні (символічні). Прийняття правильних рішень – це сфера управлінського мистецтва. Здатність і вміння робити це розвиваються з досвідом, набутим керівником протягом усього життя. Сукупність знань і вмінь формують компетентність будь-якого керівника і залежно від рівня останнього вказують на рівень ефективності його роботи.

Наук. керівн. Кривобок К. В.

Література: 1. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування : навч. посібн. / В. П. Горбатенко, І. О. Бутовська. – К. : Вид. МАУП, 2005. – 152 с. 2. Дегтярев А. А. Принятие политических решений : учеб. пособ. / А. А. Дегтярев. – М. : Изд. КДУ, 2004. – 414 с. 3. Пономаренко В. С. Механізм прийняття управлінських рішень на підприємстві: процесний підхід : наукове видання / В. С. Пономаренко, С. В. Мінухін, О. М. Беседовський. – Х : Вид. ХНЕУ, 2005. – 240 с. 4. Сарторі Дж. Теорія ухвалення рішень за демократії : навч. посібн. / Дж. Сарторі. – К. : Вид. Смолоскип, 2005. – 1108 с. 5. Кривобок К. В. Современные аспекты управления адаптационными процессами на предприятии / К. В. Кривобок // Учет и статистика: Научно-практический журнал. – 2013. – № 1 (29). – С. 24–30. 6. Приймак В. М. Прийняття управлінських рішень : навч. посібн. / В. М. Приймак. – К. : Атіка, 2008. – 240 с. 7. Гевко І. Б. Методи прийняття управлінських рішень : підручник / І. Б. Гевко. – К. : Кондор, 2009. – 187 с. 8. Раєвнева О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі : монографія / О. В. Раєвнева. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 496 с.